

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין נ"ו-ס"ב
פרשת ניצבים וילך | י"ט-כ"ה באלול (10-16 לספטמבר)

דף נ"ו: שבע מצוות בני נוח

שבע מצוות בני נוח הן שבע המצוות שנאמרו לנוכרים, "בני נוח", לעומת היהודים שנצטוו בתרי"ג מצוות.

קנים סימן לזכירת שבע המצוות הללו, לפי סדר אל"ף ב"ת:

א. אבר מן החי - איסור אכילת אבר שנחלש מבטל חיים בעוידו בחיים.

ב. ברכת השם - איסור לקלל את ה' (כך רגילים לכנות את האיסור בלשון סגי נהור, מפני כבוד השם).

ג. גזל

ד. דינים, ועוד שלוש המצוות הנמורות, ושישראל נצטוו עליהן ב"הרג וכל יעבר": **עבודה זרה, גילוי ערוות ושפיכות דמים.**

מצוות דינים לדעת הרמב"ם היא שהם חייבים להקים בתי דין ולשפוט בהם את העובר על מצוות בני נוח.

שש מן המצוות הללו נמסרו כבר לאדם הראשון בנבואה, ואילו איסור אבר מן החי נמסר לנוח, כי לפני כן לא הותר לכני אדם כלל לאכול בשר מן החי, אפילו מבהמה שחוטה.

בדרך זה מפרט התלמוד היכן נרמז בתורה שבע מצוות הללו.

דף נ"ז: עונשם של אנשי שכם

ההלכה היא שכן נוח שעבר על אחת משבע מצוות בני נוח, חייב מיתה. בכך חמור דינם של בני נוח כי יהודי אינו חייב מיתה על כולו, למשל, יהודי שגזל מתחייב להשיב את הגזלה אך אינו חייב מיתה. בדרך זה לומדים שיש אמוזאים שסברו שגם בני נוח אינם מתחייבים מיתה על שבע המצוות, אלא על חלקן בלבד.

מענין לדעת שהרמב"ם בהלכות מלכים כותב ששמעון ולוי, בניו של יעקב אבינו, הרגו את כל תושבי שכם, מפני שהם היו חייבים מיתה לפי הדין, **זאת מפני ששכם חטף את דינה בת יעקב, ובכך הוא עבר על איסור גזל והתחייב מיתה. כל תושבי שכם, שראו את מעשהו ולא הביאו אותו למשפט בפני בית דין, עברו על מצוות "דינים", ולפיכך גם הם התחייבו מיתה.**

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף נ"ט

"כי הא דרבי שמעון בן חלפתא הוה קאזיל באורחא, פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה, אמר: **'הכפירים'** שאינם לטורף. נחיתו ליה תרתי אטמתא, חדא אכלוה וחדא שבקוה"

נחיתו - ירדו
באורחא - בדרך
אטמתא - ירכיבו
שבקוה - עזבו אותה
אריותא - אריות

הסבר: רבי שמעון בן חלפתא נתקל בשני אריות שנהמו לעברו. הוא אמר את הפסוק "הכפירים" שאינם לטורף ולבקש מאל אכלם. נעשה לו נס וירדו מהשמיים שתי ירכיבים של בהמה, אכלו האריות אחת והשאירו את השנייה.

על המפה

מצודת כפיר - מפקדת פיקוד מרכז

פיקוד המרכז (בראשי תיבות: פקמ"ז) הוא פיקוד מרחבי בצבא ההגנה לישראל. הפיקוד אחראי על כל היחידות והחטיבות הממוקמות אזור יהודה ושומרון, ירושלים, השרון, גוש דן והשפלה. סמלו של הפיקוד הוא אריה שואג, הלכות מחותמת שנמצאה מימי בית ראשון. מפקדת הפיקוד נמצאת בסמוך לשכונת נווה יעקב בצפון ירושלים. **מחנה המפקדה נקרא בתחילה "מצודת כפיר", אך כיום שמו הוא "מצודת נחמיה", על שם האלוף נחמיה תמרי, שנהרג במקום בהתרסקות מסוק בשנת תשנ"ד (1994).**

מפקדת פיקוד המרכז במבט מכיוון תל אל פול
(Wikipedia, Eli.berckovitz)

דף נ"ח: כבודו של אדם מישראל

הפאת אדם מישראל הינה מעשה חמור. כך אמר רבי חנינא: נזכרי המכה יהודי יענש במיתה בידי שמים. רבי חנינא למד זאת מן המסופר בתורה על אודות המצרי שמשה רבנו הרג באמצעות הזכרת השם המפורש, מפני שראוהו מכה איש עברי מאחיו. עוד אמר רבי חנינא כי הסוטר על לחיו של אדם מישראל כאילו סוטר לשכינה, מפני שישיראל נכראו בצלמו של הקב"ה והרי כאילו שסטר להקב"ה חלילה. **בתלמוד גם לומדים מיתרה מפורסמת שאמר ריש לקיש: כל המגביה יד על חברו להכותו - אף על פי שלא היכה לבסוף, נקרא רשע.**

דף נ"ט: לימוד תורה ושמירת שבת

נזכרי אינו רשאי לשמור שבת, זאת מפני שהשבת היא מתנה שניתנה לעם ישראל בלבד, וכה יהודי מתקשר עם הקב"ה ואין כה חלק לנזכרים. על כך נאמר בתורה: "ושמרו בני ישראל את השבת... **בני ובין בני ישראל** אות הוא לעלם". משום כך, גם אין לנזכרי ללמוד תורה, לפי שהתורה ניתנה לעם ישראל בלבד. הותר להם ללמוד רק את החלקים הנוגעים לשבע מצוות בני נוח.

מדוע איסורים אלה לא נמנו בשבע מצוות בני נוח? לגבי לימוד תורה יש מן האמוראים שהסבירו שאיסור זה בהחלט נכלל בשבע מצוות בני נוח, לפי שהתורה שייכת לעם ישראל ואם הם לומדים כה הם נחשבים כמו גזלנים. התלמוד בדף זה גם מסביר מדוע שמירת שבת אינה נמנית בשבע מצוות בני נוח.

דף ס': חרבו של אהוד בן גרא

בספר שופטים מסופר על אהוד בן גרא שהיה באותם ימים שופט ישראל - כך כונו מנהיגי ישראל עד תקופת המלכים - והוא ביקש להרג את עגלון מלך מואב, לאחר שבמשך שמונה עשרה שנה, עגלון משל בעם ישראל וגרם לו צרות קשות. אהוד בן גרא השתמש בתחבולה כדי להרוג את מלך מואב. בדרך כלל נהגו לחגור את החרב על הירך בצד שמאל של הגוף, כך נקל לשלפה ביד ימין ותוך כדי שליפה לעבור למצב של התקפה, שאם לא כן אי אפשר להפתיע את היריב. אבל אהוד היה שמאלי ולפיכך הוא חגר את חרבו על רגל ימין. כשהוא בא לבקר את מלך מואב, שומרי הראש בדקו את רגלו השמאלית, בה בדרך כלל חוגרים את החרב, והם לא גילו דבר. **כשהיה אהוד עם המלך לבד, הוא אמר לו: "דבר ה' לי אליך". המלך קם ואהוד שלף את חרבו ונעצה בגופו של המלך הרשע.** התלמוד מביא מעשה זה, מפני שיש

מתולדותיו |

נחמיה תמרי

(תש"ז-תשנ"ד, 1946-1994)

נחמיה תמרי ז"ל, שהיה אלוף בצה"ל, נולד בעין חרוד ונקרא על שם נחמיה שיין, לוחם הפלמ"ח שנהרג בפיצוץ גשר א-זיב. תמרי התגייס לצה"ל, התנדב לצנחנים לגדוד הנח"ל המוצנח, לחם ונפצע במלחמת ששת הימים ונפצע. **האלוף תמרי שירת בתפקידי פיקוד שונים בחטיבת הצנחנים, וכן כמפקד סיירת הצנחנים וסיירת מטכ"ל, לחם במלחמת יום כיפור, והשתתף בפעולות רבות נגד מחבלים, ביניהן הפריצה למלון סבוי ומבצע אנטבה, שבו פיקד על גדוד צנחנים.** בהמשך התמנה למפקד חטיבת הנח"ל והצנחנים, ובתשנ"ג (1993) קיבל את תפקיד אלוף פיקוד המרכז. תמרי נהרג בהתרסקות מסוק סיפון של חיל האוויר, סמוך למפקדת הפיקוד. בעקבות האסון הוסב שמו של בסיס המפקדה ל"מצודת נחמיה" לזכרו.

נחמיה תמרי
(אוסף התצלומים הלאומי, SA'AR YA'ACOV)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

★ | מן ההיסטוריה

הפיגוע במלון סבוי

בליל שבת, ד' אדר ב' תשל"ו (6.3.1975) חדרו שמונה מחבלים מארגון הפת"ח למלון סבוי בתל אביב על מנת לתפוס בני ערובה שישוחררו בתמורה לטרור הראשונה של הפת"ח שבוצעה באמצעות חדירה בדרך הים. כוח משטרה הבחין בסירות המחבלים וירה לעברם. המחבלים ירדו מהסירות, פרצו למלון סבוי הסמוך ולקחו בשבי את אורחי המלון.

לאחר משא ומתן בין המחבלים לכוחות הביטחון, פרצו ארבע חוליות של סירת מטכ"ל למלון. המחבלים הפעילו את חומר הנפץ שהכינו, ובפיצוץ נהרגו שמונה מבני הערובה, אולם חמישה אחרים חולצו בשלום. כמו כן, בקרב נהרגו שני לוחמים. שבעה מתוך שמונת המחבלים נהרגו והשמיני נתפס. בעקבות הפיגוע נהרס המלון ובנבנה מחדש בשנת תשמ"ז (1987).

לוחית זיכרון בכניסה למלון סבוי החדש ברחוב בתל אביב (Wikipedia, Avi 1111 dr. avishai teicher)

ללמוד ממנו דבר חשוב: **ברגע שאהוד הזכיר את שמו של הקב"ה, קם מלך מואב לכבודו, וקל וחומר לנו, שיש לעמוד בעת הזכרת השם.** (הלכה זו מתייחסת לשמיעת הזכרת השם המפורש, כפי שהוא נכתב, ולא כפי שאנו נוהגים לאמרו).

דף ס"א: אשם תלוי

יש עבירות בתורה הנחשבות לחמורות במיוחד, שהעובר עליהן בשוגג מתחייב להביא קרבן חטאת. בתחילת מסכת ברכות, המשנה מונה שלושים ושש עבירות אלו. ומה עושה אדם שאינו בטוח אם הוא חטא או לא? למשל, מי שמחלל שבת בשוגג, מתחייב בקרבן חטאת. אך מה דינו של אדם שעשה מלאכה מקשה ביציאת שבת, בזמן שהוא כבר ספק יום ספק לילה ואין ידוע אם כבר יצאה השבת? קרבן חטאת הוא אינו מביא, כי אין מביאים חטאת אלא באופן שיודע לחטא בודאות שהוא חטא, אבל התורה קובעת שאדם זה מתחייב בקרבן "אשם תלוי", תלוי מלשון ספק, שקרבן זה מובא על ספק עברה. הבאת קרבן זה מונעת מהחוטא להיענש על חטאו. אחת מהלכות אשם תלוי קובעת שאת הקרבן צריך לקנות בשני סלעים כסף לכל הפחות, לעומת זאת, לקרבן חטאת התורה אינה קובעת מחיר. הראשונים אומרים, שסיבת הדבר לפי שאדם שעשה ספק איסור, אינו חוזר כל כך בתשובה, כי הוא אומר לעצמו: אולי לא חטאתי בכלל, ולכן הוא צריך כפרה גדולה יותר.

דף ס"ב: "מתעסק" בשבת

אדם שעשה מעשה, שהוא בכלל לא התכוון אליו, נקרא "שוגג" והוא פטור אפילו מקרבן חטאת. למשל, אדם יושב בחצר ועל הקרקע לפניו מונחים שני אבטיחים. אבטיח אחד עדין מחובר לאדמה והאבטיח השני כבר נתלש לפני שבת, והוא מונח בחצר סתם. והנה, חשקה נפשו לאכול אבטיח לכבוד שבת, והוא הרים את האבטיח שהיה בטוח כי הוא תלוש, ולחרדתו התברר כי אבטיח זה הוא המחובר לקרקע, ולכאורה עבר על איסור "קוצר", שכן תלישת צמח

מן האדמה היא מלאכה האסורה בשבת. אבל התלמוד מלמדנו שלא כן, ושהוא לא חייב קרבן חטאת, לפי שהוא לא התכוון כלל לתלוש את האבטיח מהקרקע, אלא להרים את האבטיח שאינו מחובר לקרקע. מעשה זה נקרא בתלמוד "מתעסק".

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

1. מהן שבע מצוות בני נוח?
2. מנין למדים שיש לעמוד בעת הזכרת שם ה' המפורש?
3. מהו אָשֶׁם תְּלוּי?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית*
והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים
של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו
בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

חידות

1. נקראתי על שם אלוף שנקרא על שם לוחם פלמ"ח. מי אני, מי האלוף ומי הלוחם?

2. אדם אחד עבר על איסור גזל, וכל אנשי עירו נענשו גם הם. מי הגזל ומדוע נענשו אנשי עירו?

3. מלך רשע עשה מעשה ממנו לומדים לכבד את ה'. מי המלך ומה המעשה?

4. הקרבן שבא על ספק איסור יקר יותר מקרבן שבא על איסור ודאי. למה?

70 שנה למדינת ישראל

1950 / תש"י

מבצע עזרא ונחמיה

מבצע עזרא ונחמיה היה מבצע להעלאת יהודי עיראק לישראל, כחלק מהמבצעים להעלאת היהודים לארץ מהגלויות השונות בשנות ה-50. המבצע נקרא על שם עזרא ונחמיה, המנהיגים היהודים שהובילו את שיבת ציון מבבל בתחילת בית שני, וכונה גם "מבצע בבל" ו"מבצע עלי בבא". המבצע החל באפריל 1950, לאחר שממשלת עיראק הסכימה לאפשר ליהודים לצאת מתחומה. הוא התנהל באמצעות טיסות של חברת "ניר איסט", שטסו בתחילה מעיראק לקפריסין. עם הזמן עלה מספר הטיסות, עד שהתנהלה רכבת אווירית בין בגדאד ללוד. המבצע נמשך עד שנת 1952, ובסך הכל עלו במהלכו לארץ יותר מ-120,000 יהודים, ורק כמה אלפים בודדים נותרו בעיראק.

העולים מעיראק נחתים בשדה התעופה לוד
11.9.1950 - PINN HANS - מדינת ישראל -
אוסף התצלומים הלאומי

דבר תורה לשולחן שבת

פרשת ניצבים פותחת במילים: **"אתם ניצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל"**, ואילו כמה פסוקים אחר כך כתוב: **"כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום"**. שואלים על כך חז"ל: הרי אם בהתחלה כתוב **שכולם נמצאים שם** - **"אתם ניצבים היום כלכם"**, אז איך אחר כך הפסוקים מדברים על כאלו שלא נמצאים שם - **"ואת אשר איננו פה עמנו היום"**? עונים על כך המפרשים שבאמת במעמד הזה כלם היו ללא יוצא מן הכלל, וכוונת הפסוק - **"אשר איננו פה עמנו היום"** היא לדורות הבאים. כך לשון רש"י: ואף עם דורות העתידים להיות. ומשמעות הדברים היא שהברית הזו בין עם ישראל לתורה ולה' איננה מחייבת רק את מי שהיה במעמד הר סיני, אלא את כל הדורות כולם לעתיד לבוא, למרות שלא היו נוכחים במעמד ולא התחייבו. הדורות הבאים אומנם לא היו שם - אבל נשמות כל ישראל לאורך כל הדורות היו בהר סיני, ומכוח זה כולם מחויבים לברית. וכך לשון הספורנו: **"הם הדורות הבאים ולפיכך צריך שתודיעם שמתנת הארץ וזולתה היתה לכם על תנאי קיום הברית ובאותו התנאי בעצמו יירשו מכם"**.